

Handläggare
Gunilla Schedin
Telefon: 08-508 09 277

Till
Östermalms stadsdelsnämnd
2014-04-10

Stockholms stads kemikalieplan 2014 – 2019

Remiss från kommunstyrelsen dnr 001952/2013

Förvaltningens förslag till beslut

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Göran Månsson
stadsdelsdirektör

Britt Mattsson
avdelningschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från bl.a. Östermalms stadsdelsnämnd med anledning av ett förslag till kemikalieplan för Stockholms stad. I ärendet föreslås ett antal åtgärder och strategier för att uppnå stadens mål om ett giftfritt Stockholm 2030.

Förvaltningen är positiv till den föreslagna kemikalieplanen som har ett fokus på att skydda barns och ungdomars exponering av skadliga ämnen. Vidare är det viktigt att kemikaliecentrum, tilldelas tillräckliga resurser för att kunna bygga upp och utveckla verksamheten.

Eftersom kemikalieplanen har ett fokus på barns vardag är stadsdelsförvaltningarna viktiga aktörer. Därför är det angeläget att utbildningsinsatser riktade till chefer och personal i förskolor samt lokalintendenter genomförs.

Bakgrund

I samband med att kommunfullmäktige antog Miljöprogram för Stockholm 2012-2015 fick miljö- och hälsoskydds nämnden i uppdrag att ta fram ett förslag till kemikalieplan för att ge stadens förvaltningar och bolag en tydligare vägledning om vad miljöprogrammets delmål innebär. Miljöförvaltningen har nu tagit fram ett förslag till kemikalieplan för Stockholms stad 2014-2019. Kommunstyrelsen har begärt yttrande över förslaget från samtliga stadsdels- och facknämnder samt från en rad andra aktörer. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 25 april 2014.

Ärendet

Kemikalieplanen utgår från stadens övergripande vision - *Giftfritt Stockholm 2030 - kemikaliearbete i världsklass*. Syftet med planen är att ge stadens förvaltningar och bolag en tydligare vägledning om vad de delmål som anges i miljöprogrammet innebär och mer detaljerat redogöra för vilka ämnen som ska väljas bort och varför samt i vilka varor de förekommer och hur krav ska formuleras.

Den övergripande visionen om ett giftfritt Stockholm är långsiktig medan planen omfattar förslag på åtgärder och strategier som kan genomföras på kortare sikt för att utveckla staden i riktning mot visionen. Förslaget till kemikalieplan är framtagen med fokus på barns och ungdomars exponering av kemikalier.

De åtgärder som föreslås är uppdelade i sju verksamhetsområden, som vart och ett har en egen vision. För varje delvision beskrivs de förutsättningar som identifierats och de åtgärder som ska vidtas för att på sikt kunna nå visionen. Vidare anges vem som är ansvarig och när åtgärderna ska genomföras.

1. Stöd till implementeringen av kemikalieplanen

- Erbjud stadens verksamheter stöd i kemikaliearbetet via ett kemikaliecentrum.
- Lansera och informera om kemikalieplanen.
- Skapa nätverk och mötesplatser där stadens verksamheter kan utbyta erfarenheter inom olika kemikalierelaterade frågor.
- Etablera och upprätthålla kontakt med ledande forskare i ett vetenskapligt råd.

2. Information och dialog

- Ta fram en gemensam kommunikationsplan för stadens kemikaliekommunikation:
 - målgrupper
 - budskap

- kanaler och metoder
- Genomföra aktiviteter enligt kommunikationsplanen.
- Följa upp utfall, resultat och/eller effekt av aktiviteterna.

3. Upphandling

- Vid all upphandling av varor ska information om innehåll av ämnen på EUs kandidatlista begäras in.
- För upphandlingsområden där det finns rekommenderade kriterier från Miljöstyrningsrådet ska dessa användas.
- Om den upphandlade produkten ska användas i särskilt känsliga tillämpningar ska särskilda kriterier tillämpas för att säkerställa att utfasningsämnen och relevanta prioriterade riskminskningsämnen inte förekommer.
- En systematisk uppföljning av ställda krav ska göras, i första hand inom utpekade områden.
- Om uppföljningen visar att kemikaliekraven inte uppfyllts på avtalat vis ska sanktioner vidtas enligt samma rutiner som vid andra avtalsbrott.
- Upphandlare och annan berörd personal i stadens verksamheter ska erbjudas kompetensutveckling inom kemikalieområdet.

4. Byggmaterial

- De kemikaliekrav som beskrivs ska inkluderas i exploaterings-/markanvisningsavtal.
- Rutiner ska utvecklas för hur kraven i markanvisningsavtal/-exploateringsavtal följs upp.
- Samma kemikaliekrav ska ställas vid upphandling av byggvaror, projektörer och entreprenörer.
- Materialval införs som en punkt i miljötillsynen på byggprojekt.
- Stickprovrevisioner av pågående byggprojekt ska genomföras.
- Seminarier ska ordnas för introduktion till stadens kemikaliekrav och för erfarenhetsutbyte mellan byggsektorns aktörer samt internt mellan stadens förvaltningar.
- En pilotstudie ska genomföras i syfte att utreda hur barn och foster kan skyddas (bostad, förskola, skola, arbetsplatser).

5. Tillsyn och kontroll

- Kontrollera material i kontakt med livsmedel inom de områden som Livsmedelsverket pekat ut.
- Kontrollera halter av tungmetaller och andra hälsofarliga ämnen i barnmat.
- Bidra till arbetet med att få fram nya analysmetoder för främmande ämnen i livsmedelämnena.
- Utveckla varutillsynen.
- Utveckla kemikalietillsynen hos miljöfarliga verksamheter.

- Fokusera på kemikalier som ska fasas ut i tillsynen av kemiska produkter i detaljhandeln.
- Utveckla samverkansrutiner mellan miljöförvaltningen och stadsbyggnadskontoret för frågor om rivningar.
- I tillsynen av förskolor och skolor kartlägga och informera om källor som kan medföra en oönskad kemikaliepåverkan.
- Utveckla tillsynen över kosmetiska produkter som används i stora volymer.
- Fokusera märkningstillsynen på kosmetiska produkter utvecklade för barn.
- Miljöförvaltningens avdelningar och Stockholm Vatten ska, där det är möjligt, samverka kring utvalda fokusämnen.

6. Stadens kemikaliehantering

- Teckna ramavtal om ett databaserat kemikalieregister som systemstöd för förvaltningar och bolag.
- Inventera och dokumentera kemiska produkter i en kemikalieförteckning.
- Aktivt arbeta för att substituera utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen.
- Ta fram planer och vägledningar för substitutionsarbete
- Ge support och utbildningsstöd i kemikaliefrågor
- Redovisa uppgifter till kemikaliecentrum.
- Ta fram statistik och sammanställningar om stadens kemikaliecentrum Uppdatera information om viktiga källor för utvalda ämnen.
- Redovisa resultat från övervakningen på miljöbarometern.

7. Miljöövervakning

- Revidera programmet för miljögiftsövervakning i ytvatten, fisk och sediment till förväntade förändringar i antal vattenförekomster och prioriterade ämnen.
- Utveckla övervakningen av slam.
- Genomföra hälsorelaterad miljögiftsövervakning inriktad på barns exponering.

Vad gäller genomförandet av de åtgärder som föreslås i ärendet läggs ansvaret i första hand miljöförvaltningen och kemikaliecentrum, i vissa fall i samverkan med annan fackförvaltning/ Stockholm Vatten. Stadsdelsförvaltningarnas ansvar omfattar i första hand åtgärder som rör upphandling och kemikaliehantering.

Förslaget till kemikalieplan innehåller flera åtgärder med inriktning på förskolan som föreslås genomföras som ett samlat projekt.

Kemikaliecentrum

I kommunfullmäktiges budget för 2014 har medel tilldelats för att inrätta ett kemikaliecentrum, med uppgift att stödja stadens förvaltningar och bolag, t.ex. när det gäller att formulera och följa upp krav i upphandlingar, hantera avvikelser och substituera kemiska produkter. I uppgifterna ingår också att ge stöd till miljöförvaltningens tillsyn och att bedriva kommunikationsarbete.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av parkmiljöavdelningen norra innerstaden i samråd med Barn- och ungdomsavdelningen.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen är positiv till den föreslagna kemikalieplanen som har ett fokus på att skydda barns och ungdomars exponering av skadliga ämnen. Som förvaltningen ser det kommer planen att kunna ge en god vägledning i arbetet för att uppnå stadens vision om ett giftfritt Stockholm.

Det kemikaliecentrum som ska inrättas kommer att få en stor betydelse för att stadens förvaltningar ska kunna arbeta effektivt och systematiskt med genomförandet. En viktig roll blir bland annat att tillhandahålla styrdokument för att hjälpa verksamheter att fasa ut produkter och material som kan innehålla skadliga ämnen.

Förvaltningen anser att det är viktigt att kemikaliecentrum, tilldelas tillräckliga resurser för att kunna bygga upp och utveckla verksamheten.

Stadsdelsnämnderna berörs i första hand av åtgärder som avser upphandling och kemikaliehantering, samt pilotprojektet om förskolornas verksamhet.

Vid upphandling behövs det tydliga riktlinjer med en beskrivning av vad som inte ska upphandlas och vilka miljökrav som ska ställas. Uppföljning av kraven, samt påföljd om kraven inte följts är enligt förvaltningen avgörande för att planen ska få önskad effekt.

Eftersom kemikalieplanen har ett fokus på barns vardag är stadsdelsförvaltningarna viktiga aktörer. Därför är det angeläget att utbildningsinsatser riktade till chefer och personal i förskolor samt lokalintendenter genomförs. Mot bakgrund av att de mest mottagliga för information om kemikalier i vardagen brukar vara föräldrar, anser förvaltningen att motsvarande information som ingår i utbildningen av chefer och personal i förskolan med fördel kan spridas till målgruppen föräldrar.

Bilagor

1. Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande
2. Förslag till kemikalieplan för Stockholms stad 2014-2019